

Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji
Krajowej Rady Radców Prawnych

Warszawa, 22 maja 2018 r.

Opinia

Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji

w sprawie

**wpływu ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych na
obowiązek przestrzegania tajemnicy zawodowej radcy prawnego**

10 maja 2017 roku na 62. posiedzeniu Sejmu VIII kadencji została uchwalona ustawa o ochronie danych osobowych (procedowana pierwotnie jako druk sejmowy nr 2410). Ustawa przekazana do Senatu nie została poddana żadnym zmianom (zob. druk Senatu IX kadencji nr 811). W dniu 16 maja br. na 60. posiedzeniu Senatu IX kadencji podjęto uchwałę o przyjęciu ustawy bez poprawek, co jest równoznaczne z zakończeniem parlamentarnej części postępowania ustawodawczego i obowiązkiem przedstawienia uchwalonej ustawy do podpisu Prezydentowi Rzeczypospolitej. Ustawodawca przewidział wejście ustawy w dniu 25 maja 2018 r., co jest zbieżne z wejściem w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych; dalej jako „RODO”).

Zarówno w projekcie, jak i finalnie przyjętej ustawie przewidziano, że „w celu realizacji swoich zadań Prezes Urzędu [Ochrony Danych Osobowych] ma prawo dostępu do informacji objętych tajemnicą prawnie chronioną, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej” (art. 64 ustawy o ochronie danych osobowych). Powołany przepis stanowi, zgodnie z intencją Rady Ministrów (zob. druk sejmowy nr 2410, uzasadnienie projektu ustawy o ochronie danych osobowych, s. 29) oraz w granicach przewidzianych

Motywy 9 RODO, rozwinięcie art. 90 RODO („Obowiązek zachowania tajemnicy”). Powołany przepis rozporządzenia upoważnia państwa członkowskie do odmiennego uregulowania ogólnych uprawnień organów nadzorczych w zakresie dostępu do danych osobowych, o ile te dane są objęte krajowymi przepisami ustanawiających tajemnicę zawodową. Powołany przepis RODO korzysta ze znanego prawa pierwotnemu Unii Europejskiej pojęcia „professional secrecy” („tajemnica zawodowa”; por. art. 339 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), aczkolwiek odesłanie do prawa państwa członkowskiego ustanawiającego obowiązek poszanowania przez administratorów lub podmioty przetwarzające „tajemnicy zawodowej lub innych równoważnych obowiązków zachowania tajemnicy”) wyraźnie sugeruje, że chodzi o tajemnice kreowane w granicach suwerennych kompetencji państw członkowskich i z poszanowaniem ich konstytucyjnych klauzul limitacyjnych. Taką ustawową tajemnicą zawodową uzasadnioną m.in. obowiązkiem ochrony wolności i praw innych osób (ze szczególnym wskazaniem na konstytucyjne prawo do sądu; zob. art. 31 ust. 3 zdanie pierwsze *in fine* Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.) jest tajemnica zawodowa radcy prawnego ustanowiona w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. 2017 poz. 1870).

Należy podzielić intencję autorów rządowego przedłożenia, że przyjęta, uprzednio cytowana treść art. 64 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych **nie może być rozumiana** jako przepis uprawniający Prezesa Urzędu do dostępu do danych osobowych lub innych informacji objętych tajemnicą zawodową radcy prawnego.

Zgodnie z treścią uzasadnienia projektu ustawy „uznano za niezbędne i proporcjonalne dla pogodzenia prawa do ochrony danych osobowych z obowiązkiem zachowania tajemnicy **ograniczenie uprawnień Prezesa Urzędu w odniesieniu do informacji, w tym danych osobowych, ustawowo chronionych** [podkreślenie własne]. W związku z powyższym, zakres dostępu Prezesa Urzędu do informacji ustawowo chronionych będzie determinowany każdorazowo przepisami obejmującymi informacje chronione”. Ta wyraźna intencja ustawodawcza powoduje, że ew. interpretacja art. 64 w kierunku przełamania tajemnicy zawodowej radcy prawnego przepisami kompetencyjnymi

Prezesa Urzędu stanowiłaby nieuzasadnione i zakazane domniemanie kompetencji organu władzy publicznej (por. wyrok TK z 14.6.2006 r., K 53/05, OTK-A 2006, Nr 6, poz. 660).

Wprawdzie językowa wykładnia (nieobowiązującego wciąż) art. 64 ustawy o ochronie danych osobowych powoduje, że pojęcie tajemnicy zawodowej radcy prawnego jest pochłonięte znaczeniowo przez pojęcie tajemnicy prawnie chronionej, to jednak treść zastrzeżenia art. 64 *in fine* („chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej”) oraz brzmienie art. 3 ust. 3-5 ustawy o radcach prawnych uzależniają dostęp do danych osobowych i informacji objętych tajemnicą zawodową radcy prawnego od wyraźnego przepisu szczególnego zwalniającego z obowiązku poufności w przepisach konstytuujących podmiot, przedmiot oraz zakres tajemnicy zawodowej. Tymczasem ustawa z dnia 10 maja 2018 r. nie wprowadza takiego wyjątku, a opracowywany odrębnie dokument rządowy - projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia 2016/679 przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich Rady Ministrów s. 16-17) – potwierdza w projektowanym art. 9 (uzupełniającym przepisy ustawy o radcach prawnych o art. 5b), że „Obowiązek zachowania tajemnicy, o której mowa w art. 3 ust. 3, **nie ustaje** [podkreślenie własne] w przypadku, gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej występuje Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych o którym mowa w ustawie z dnia..... o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2018 r. poz.....)”. Brak spodziewanego przepisu „sektorowego” z chwilą wejścia w życie RODO i ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych nie spowoduje jednak stanu zagrożenia dla tajemnicy zawodowej radcy prawnego w przypadku ewentualnego wykonywania kompetencji przez krajowy organ nadzoru – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Samorząd zawodowy radców prawnych z satysfakcją akceptuje stanowisko Rady Ministrów wskazujące na potrzebę precyzowania przepisów dot. kompetencji Prezesa Urzędu i ochrony tajemnicy zawodowej w perspektywie „możliwego ryzyka wykładni art. 58 Rozporządzenia w związku z art. 90 Rozporządzenia, zgodnie z którą w braku

wyraźnej regulacji krajowej organ nadzorczy jest uprawniony do korzystania z uprawnień określonych w art. 58 ust. 1 lit. e i f Rozporządzenia, tj. uzyskiwania dostępu do danych osobowych i informacji, a także pomieszczeń i urządzeń niezbędnych do realizacji zadań organu nadzorczego, bez względu na obowiązek podmiotu kontrolowanego do zachowania tajemnicy, wynikający z regulacji sektorowych” (zob. druk sejmowy nr 2410, uzasadnienie projektu ustawy o ochronie danych osobowych, s. 29).

Jednocześnie pragniemy zasygnalizować, iż ten kierunek wykładni byłby niedopuszczalny również w przypadku zwłoki lub ww. „sektorowego” zaniechania ustawodawczego, ponieważ organ administracji publicznej lub sąd krajowy, nie są zwolnione z obowiązku ochrony komunikacji pomiędzy radcą prawnym świadczącym pomoc prawną i jego klientem na tle ogólnych reguł wynikających np. z poszanowania wykładni art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (zob. m.in. *S. p-ko Szwajcarii*, skarga nr 12629/87, 1991, §48; *Domenichini p-ko Włochom*, skarga nr 15943/90, 1996, §39; *Öcalan p-ko Turcji*, skarga nr 46221/99, 2005, §1333; *Moiseyev p-ko Rosji*, skarga nr 62936/00, 2008, §209; *Campbell p-ko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 13590/88, 1992, §§ 44-48) oraz ogólnych zasad prawa Unii Europejskiej (por. art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności).

Kierownik Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji

r.pr. dr hab. Rafał Stankiewicz